

جنگ نرم . اهداف و ابعاد آن

تهیه کننده : محمد غفاری

کلیات ، تعاریف

امنیت چیست؟

امنیت در لغت به معنای امن ، آسایش و آرامش می باشد.

از آنجا که امنیت رابطه مستقیم و متعاملی با تهدید دارد و

امنیت و تهدید از یکدیگر تاثیر می پذیرند.

امنیت یعنی فراغت از تهدید

امنیت به لحاظ شدت به دو دسته تقسیم می شود:

الف- امنیت سخت

۱- دفاع در مقابل تهدیدات سخت

۲- دفاع بوسیله منابع قدرت سخت

ب- امنیت نرم

۱- دفاع در مقابل تهدیدات نرم

۲- دفاع بوسیله منابع قدرت نرم

دو گفتمان در تعریف امنیت وجود دارد:

الف) سلبی

ب) ایجابی

الف) سلبی:

نبود عنصر تهدید ، فراغت از عوامل تهدید. در این تعریف امنیت عبارت است از شرایط یا وضعیتی که در آن خطری نسبت به منافع و اهداف در همه ابعاد وجود نداشته باشد. این دیدگاه و گفتمان ارتباط مستقیمی با «قدرت» دارد. یعنی کشور در شرایطی است که هیچگونه تهدید (نسبی) علیه آن وجود نداشته باشد.

ب) ایجابی :

یعنی ضرورت وجود عناصر و شرایطی که باعث دوام و پایداری امنیت در جامعه می شود. مثل شرایطی که ؛ نسبت متعادل بین خواسته ها ، مطالبات از سویی و کارآمدی ، توانایی نظام و دولت در پاسخگویی از سوی دیگر وجود داشته باشد.

شرایطی که همه بتوانند به اهداف سیاسی ، اجتماعی ، فرهنگی (فردی ، اجتماعی) خود نائل شوند.

وجود گفتمان ایجابی یعنی شرایطی که باعث دوام و پایداری امنیت می گردد که موجب وجود دو پدیده در جامعه می گردد:

۱- رضایتمندی مردم. حمایت مردمی از نظام

۲- مشارکت همه احاد مردم در حاکمیت و کشور (مشروعیت سیاسی اجتماعی)

در این نگاه امنیت اجتماعی ، اقتصادی (سرمایه گذاری، تولید، توزیع) قضایی (عدالت) سیاسی (مشارکت همه احاد مردم در سرنوشت خود) تحقیقات و فناوری ... تامین می‌گردد که موجب رضایت مندی مردم و توسعه پایدار و امنیت مردمی و مشروعیت سیاسی اجتماعی و بخصوص شرکت مردم در انتخابات و تضمین سرنوشت می‌گردد.

امنیت به لحاظ حوزه تاثیر گذاری به چهار دسته تقسیم می شود:

الف- فردی (شخصی و خصوصی)

ب- نهاد یا سازمان (خانواده، آموزش، حکومت)

ج- اجتماعی (سیاسی ، اخلاقی، اقتصادی ، قضایی ، فرهنگی ، علمی ، زیست محیطی و ...)

ه- ملی (شرایطی که ملت و دولت بتواند از ارزشهای حیاتی خود حراست نمایند و کلیه اهداف خود را تأمین نمایند)

تهدید

تعریف تهدید :

تهدید در لغت عبارت است از بیم دادن ، ترساندن .
و در اصطلاح یعنی هر عاملی که بتواند به صورت بالقوه یا بالفعل
امنیت ، آرامش ، آسایش و ثبات یک سازمان ، جامعه یا کشور را به
خطر اندازد.

انقسام تهدید:

تهدیدات را می توانیم از لحاظ شدت، شکل، هدف، موضوع و

ماهیت بطور کلی به سه دسته تقسیم کنیم:

۱- تهدید سخت

۲- تهدید نیمه سخت

۳- تهدید نرم

▶ تهدید سخت \ HARD THREAT \

هر گاه به موجب اقداماتی استقلال و کشور در خطر(بالفعل یا بالقوه) هجوم نیروهای نظامی کشور یا کشورهای خارجی یا گروه‌های معارض مسلح داخلی قرار گیرند ، تهدید سخت واقع شده است. هدف تهدید سخت اشغال سرزمین است.

► تهدید نیمه سخت \ SEMI-HARD THREAT \

برای تهدید نیمه سخت دو تعریف وجود دارد :

(1) تهدید نیمه سخت عبارت است از تهدیدات اقتصادی ، سیاسی و اجتماعی .

(2) تهدیدات هوشمند : بمعنای اینکه دشمن با اتخاذ تهدید نرم و یا سخت از

عوامل دیگری همچون تهدیدات اقتصادی اجتماعی سیاسی عملیات

محدود نظامی همچون برخی انفجارات ، ترور ، تخریب ، نافرمانی مدنی

و ... نیز بمناسبت استفاده می نماید. (حوادث مربوط به فتنه سال ۸۸ که

تهدیدی نرم با استفاده از سایر مولفه های فوق الذکر بکار گرفته شد)

تهدید نرم \ SOFT THREAT \

▶ به عبارت دیگر تهدید نرم عبارت است از تلاش برنامه ریزی شده دشمن از طریق نفوذ و تاثیرگذاری بر اعتقادات ، باورها ، ارزشها و الگوهای رفتاری یک ملت و نظام سیاسی ، جهت سلب و یا تحمیل اراده و ایجاد تغییرات در ارکان یک کشور در حوزه های مختلف سیاسی ، اجتماعی ، فرهنگی و اقتصادی

ابعاد تهدید :

عرصه های تهدید را می توان به پنج دسته تقسیم نمود:

۱- تهدیدات سیاسی

۲- تهدیدات اقتصادی

۳- تهدیدات فرهنگی

۴- تهدیدات اجتماعی

۵- تهدیدات نظامی

سطوح تھدیدات نرم:

الف- سطح راہبردی

ب- سطح ملی

ج- سطح تاکتیکی

سطوح تهدیدات نرم:

الف- سطح راهبردی

این سطح از تهدید نرم بر فرهنگ استراتژیک کشور تاثیرگذار است. تهدیدگر به دنبال تاثیرگذاری بر تاثیر بر ادراک و رفتار نخبگان، مسئولان کشور می باشد. در این سطح دشمن به دنبال تاثیرگذاری بر باورها و شناخت نخبگان و مسئولان کشور و همچنین ارباب و تاثیر بر عزم و اراده آنان می باشند.

ب- سطح ملی

این سطح از تهدید نرم بر فرهنگ ملی تاثیرگذار است و دشمن به دنبال سلب اراده و انگیزه مردم و بی تفاوت نمودن آنان در همراهی رهبران کشور و تبدیل آنان به جمعیت های معارض ، مخالف و بی تفاوت و شکل دادن به نافرمانی های مدنی و ایجاد شکاف بین دو سطح راهبردی و ملی است. تهدید نرم در این سطح می تواند بر میزان حمایت مردم از سیاستهای نظام ، مسئولان و نیروهای مسلح موثر باشد.

ج - سطح تاکتیکی

تهدیدات نرم در این حوزه عبارت است از تهدیداتی که حریف یا دشمن بر حوزه ذهن و معرفت شناختی ، عاطفه و قلب ، گروهی خاص یا مدافعین نظام جمهوری اسلامی اعم از فرماندهان ، افسران و کارکنان وارد می آورد.

این تهدید در نزدیکترین خطوط ارتباطی دو حریف رخ می دهد مثل عملیات روانی که بر گروههای هدف اعمال می شود.

بطور کلی تهدیدات نرم را می توانیم به دو دسته تقسیم

نماییم :

الف) تهدیدهای نرم داخلی

ب) تهدیدهای نرم خارجی

در زیر به چند نمونه از تهدیدات نرم داخلی و خارجی

اشاره می شود

الف) تهدیدهای نرم داخلی

۱) اپوزیسیون های غیرقانونی داخلی:

اپوزیسیون داخلی را می توان به دو نوع اپوزیسیون قانونی و غیرقانونی تقسیم کرد. اپوزیسیون قانونی در برخی از مواقع با هیئت حاکمه همراهی ندارد و نسبت به رفتار و عملکرد آن در بخش های مختلف انتقاداتی (که گاهی بسیار جدی و گسترده است)، دارد اما اپوزیسیون غیرقانونی با اصل نظام مخالفت دارد و تلاش های خود را بر مخالفت با آن قرار می دهد، بنابراین از این نوع گروه ها و احزاب (اپوزیسیون های غیرقانونی) می توان به عنوان تهدیدی برای امنیت نظام یاد کرد.

این نوع اپوزیسیون ها شامل احزاب و گروهک های ترد شده و یا نفی شده می شوند (مانند نهضت آزادی، سازمان مجاهدین خلق (منافقین)، گروه های سلطنت طلب و...).

از جمله فعالیت های نرم این اپوزیسیون ها می توان به فعالیت های فکری ، سیاسی ، رسانه ای ، اجتماعی ، همچون نافرمانی مدنی ، اعتراضات و راهپیمایی های بدون مجوز، پخش شبنامه ها و... اشاره کرد .

۲) گسستگی (اختلافات) قومی و مذهبی:

کشوری که دارای اقوام و مذاهب گوناگون است ، همواره با تهدیداتی روبرو است . در این بین شاخص های مختلفی وجود دارد که می تواند امنیت یک کشور را از طرف اقوام موجود در آن مورد تهدید قرار دهد. از جمله این شاخص می توان به میزان مشروعیت نظام در نزد اقوام گوناگون ، میزان پیوند تاریخی مشترک اقوام با همسایگان یا قدرت های خارجی دیگر، میزان انسجام درونی یک قوم ، چگونگی توزیع و ترکیب جمعیتی اقوام و سرانجام موقعیت جغرافیایی و پراکندگی یک قوم اشاره کرد.

احساس گریز از مرکز که در قومیت ها دیده می شود ، به طور معمول آن ها را به سوی جدایی طلبی یا خودمختاری سوق می دهد.

اقلیت های دینی کم و بیش ، وضعیتی شبیه اقلیت های قومی دارند، با این تفاوت که آن ها بیشتر ایدئولوژی رژیم حاکم و نه تمامیت ارضی آن را در معرض خطر قرار می دهند .

گاهی به خاطر حاکمیت مذهب بر یک قوم ، یا وضعیت ویژه جغرافیایی ، یک اقلیت دینی علاوه بر ایدئولوژی ، ارزش ها و اهداف دیگری مانند تمامیت ارضی یا حاکمیت را نیز به مخاطره می اندازد

۳) ترویج تفکرات مسموم از سوی عناصر منحرف درون حاکمیت :
ایجاد اختلاف ، ایجاد ناامیدی نسبت به آینده ، القای وجود
اختلاف ، القای احساس ضعف در مقابل دشمن ، یکی از
تهدیدهای نرم بر علیه امنیت عمومی است. این گونه رفتارها و
القای آن ها، باعث ایجاد احساس ناامنی در بین توده مردم می
شود.

این گونه تفکرات مانند بمب های ساعتی ای هستند که با
گسترش و به مرور زمان افزایش حجم آن ها، به موعد انفجار
نزدیک می شوند.

۴) ناامنی اقتصادی:

گریز از چنگال سخت توسعه نیافتگی و اطمینان حاصل نمودن از رفاه عمومی می تواند ارزش های ملی مهمی را برای بسیاری از کشورهای در حال توسعه دربرداشته باشند ، به حدی که نخبگان حاکم ، موضوعات اقتصادی را به مثابه ملاحظات امنیت ملی قلمداد می کنند.

نقش اقتصاد در امنیت ملی ، حیاتی است و دلیل آن تأثیرات گسترده آن بر سایر ارزش های ملی است . توسعه نیافتگی پایدار و محرومیت از رفاه اقتصادی، روحیه ملی را تضعیف می کند و ناآرامی های اجتماعی را برمی انگیزد و در نتیجه چند دستگی داخلی را شدت می بخشد .

چنین ضعف داخلی می تواند باعث اقدامات خصمانه از جانب دشمنان بالقوه یا بالفعل شود .

(۵) ناامنی اجتماعی:

وجود مشکلات اجتماعی ناشی از اقدامات سازمان یافته مانند افزایش میزان طلاق، افزایش تعداد معتادین، افزایش میزان بزهکاری، قاچاق مواد مخدر و مشروبات الکلی، افزایش روسپگری و مانند این ها که جامعه و مخصوصا خانواده را به عنوان یکی از پایه های اصلی تشکیل جامعه، متزلزل می کند، می تواند ضربه مهلکی بر امنیت اجتماعی وارد کند. افزایش شاخص های ناامنی اجتماعی به صورت غیر مستقیم می تواند، منابع ایجاد امنیت را تحت تاثیر خود قرار دهد.

ب) تهدیدهای نرم خارجی

۱) تهدیدهای فرهنگی:

«باندهای بین المللی زر و زور که برای تسلط به منافع ملت ها، سازمان نظامی ناتو را تشکیل داده بودند، اکنون برای نابودی هویت ملی جوامع بشری و تحقق بیشتر اهدافشان در پی تشکیل ناتوی فرهنگی هستند تا با استفاده از امکانات زنجیره ای متنوع و بسیار گسترده رسانه ای، سررشته تحولات سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشورها و ملت ها را به دست بگیرند که باید هوشیارانه این مساله را زیر نظر داشت». (مقام معظم رهبری، ۸ آبان ۱۳۸۵)

بنابراین یکی از مهم ترین تهدیدات نرم خارجی تهاجم فرهنگی است.

(۲) اقدام پنهان:

**اقدام پنهان به فعالیت های کشورها ، نفوذ در امور سیاسی،
اقتصادی ، فرهنگی و نظامی سایر کشورها اطلاق می شود که
عمدتاً با استخدام عناصر دارای زمینه های وابستگی رخ می دهد.
حضور عناصر نفوذی و وابسته دشمن در ارکان حاکمیت کشورهای
حریف بطور غیررسمی و کاملاً منافقانه صورت می گیرد.**

▶ اقدام پنهان همان طور که از نام آن پیداست، ساز و کاری غیرمحسوس و پنهان برای تاثیرگذاری بر سیاست های طرف مقابل است. در واقع این نوع از اقدامات در کنار دیپلماسی (به عنوان اقدامی آشکار در راهبرد سیاست خارجی)، به عنوان مؤلفه یاری رساننده به اعمال سیاست ها در قبال سایر کشورها همواره مطرح بوده است. جاسوسی (جمع آوری اطلاعات به صورت پنهانی)، همواره به عنوان یکی از منبع های اصلی جهت دستیابی به اطلاعات موردنیاز در راستای انجام اقدام پنهان محسوب می شود.

▶ نفوذ در سیاست های کشورها (مخصوصا در ابعاد خارجی که بیشتر مدنظر اقدام پنهان است) از طرف بیگانگان باعث سوق پیدا کردن منافع به سمت آنها و کاهش اعتماد در بین مردم نسبت به سیاست های حکومت و در نهایت احساس ناامنی در توده افراد جامعه می شود.

۳) تهدیدهای ناشی از فعالیت های سازمان های اطلاعاتی

سازمان های اطلاعاتی با برخورداری از ابزارهای مناسب و نیروی انسانی متخصص می توانند به دست یابی حکومت ها به اهداف پنهانشان کمک شایانی نمایند. گاهی اوقات منافع یک کشور اقتضاء می کند که حکومت کشور دیگر تضعیف شده و یا گاهی از اوقات از بین برود. مبارزه های آشکار و پنهان آمریکا با ایران در منطقه، نمونه بارزی از این گونه رفتارها است. آمریکا تاکنون با انجام پروژه های مختلف پنهانی (کودتای نوژه و اخیرا پروژه انقلاب مخملی و...) تلاش نموده بزرگترین سد راه خود در راستای تحقق سیاست هایش در خاورمیانه را از سر راه خود بردارد. با نگاهی اجمالی به حوادث پنهانی که تاکنون از سوی کشورهای غربی و کشورهای منطقه برای ایران به وجود آمده، همواره ردپای سازمان های اطلاعاتی به نوعی در آن ها مشهود بوده است. در این قسمت به چند مورد از تهدیدات سازمان های اطلاعاتی بیگانه در قبال امنیت نرم در ج.ا.ا به صورت مختصر اشاره می کنیم.

۱-۳: جاسوسی

▶ جاسوسی به خودی خود تهدید محسوب نمی شود ولی از آن جایی که اطلاعات مورد نیاز برای سایر اقدامات منافی امنیت را تأمین می کند، به عنوان تهدیدی برای امنیت ملی است.

▶ جاسوسی دارای اهداف مختلفی است. این اهداف ممکن است در ابعاد سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی، نظامی، فناوری و زیست محیطی باشد. فعالیت های جاسوسی در نهایت می تواند به ایجاد ناامنی در حوزه های سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی و فناوری اثرگذار باشد که این امر باعث از بین رفتن امنیت نرم در سطح جامعه و حکومت خواهد شد.

۲-۳: براندازی

▶ براندازی عبارت است از تغییر نظام سیاسی حاکم بر یک کشور، ایجاد تغییر و تحول اساسی در باورهای اصلی یک نظام، که گاهی از طریق اعمال رفتار خشونت آمیز از قبیل کودتا و ترور، تحمیل جنگ و نظایر آن با حذف حاکمان از صحنه سیاسی یک کشور صورت می گیرد و گاهی نیز تغییر نظام سیاسی یک کشور از طریق مسالمت آمیز و با اجرای برنامه ای حساب شده و دراز مدت برای نفوذ در ارکان سیاسی یک نظام قابل اجراست. نتیجه هر دو اقدام به تغییر نظام سیاسی و نهایتاً براندازی منجر می شود.

(اداره سیاسی سپاه، ۱۳۸۱:۴۵)

▶ براندازی شیوه های متنوعی دارد. همان گونه که گفته شد تعدادی از آن ها به تغییر نظام سیاسی یک کشور از طریق مسالمت آمیز و اجرای برنامه های مدون بر پایه اقدامات نرم دلالت دارد. از جمله این شیوه ها می توان به کودتاهای سفید و خرنده، براندازی نرم، انقلاب های مخملی، براندازی های ناشی از انتخابات و... اشاره کرد.

▶ یکی از بارزترین روش های براندازی که مستقیماً با امنیت نرم در تقابل است، براندازی نرم است. براندازی نرم عبارت است از: «اغواء، غافلگیری، کنترل اراده، تحریف و سازماندهی عمومی مردم در راستای تغییر ساختار و رفتار حاکمیت مبتنی بر قدرت نرم (ارتباطات و تبلیغات) در فرآیند تدریجی نمادین و غیرخشونت آمیز».

▶ این نوع از براندازی چندی است؛ توسط کشورهای استعمارگر به خصوص آمریکا مورد استفاده قرار می گیرد. براندازی نرم با استفاده از الگوهای چون وقوع انقلاب های مخملین (براساس تفکر جهش به سوی دموکراسی و با تکیه بر نخبه گرایی)، ایجاد تغییرات سیاسی، فعال سازی جنبش های اجتماعی و... صورت می پذیرد. در براندازی نرم افراد و گروه ها با استفاده از روش های مختلف اعتراضی مانند بیانیه های رسمی، اقدامات دسته جمعی نمادین، ایجاد فشار بر دولت، تظاهرات غیرقانونی و... حکومت را تحت فشار گذاشته و در صدد سرنگونی آن برمی آیند.

قدرت

قدرت:

قدرت ، توان تحمیل اراده بر طبیعت ، دیگران و خود است.

به بیان دیگر قدرت یعنی توانایی نفوذ در رفتار دیگران

برای گرفتن نتیجه مطلوب.

اقسام قدرت:

- (1) **قدرت سخت (HARD POWER)**
- (2) **قدرت نرم (SOFT POWER)**
- (3) **قدرت هوشمند (SMART POWER)**

(۱) قدرت سخت (HARD POWER) :

همان طور که از اسم آن می توان دریافت، ناظر بر قدرت نظامی و توان نظامی است. بنابراین موضوعی به نام «خشونت» عنصر اساسی آن است. از طریق اعمال قدرت سخت است که شخص یا کشور خاصی را «مجبور» به انجام دادن کاری می کنند. بنابراین قدرت سخت، «قهری» و «اجبار آمیز» است. این نوع قدرت معمولاً زمانی استفاده می شود که کشوری بخواهد کشور و سرزمینی دیگر را به تصرف خود در آورد.

عنصر اصلی : خشونت

۲) قدرت نرم (SOFT POWER) :

قدرت نرم عبارت است از بکارگیری منابع نرم قدرت برای تاثیرگذاری بر دو

حوزه : **الف- ذهن (معرفت شناختی)** **ب- عاطفه (قلب ، محبت)**

که بیشتر ناظر بر ابعاد فرهنگی ، روانی و اطلاعاتی است.

عنصر اصلی در قدرت نرم " اقناع سازی " است . به سادگی روشن است که ابزارهای رسیدن به چنین هدفی در اولویت اول، رسانه های فرهنگی و اطلاعاتی است .

بنابراین می توان گفت قدرت نرم یعنی:

"قانع کردن" ← "جلب نظر" ← "تغییر ذائقه" ← "تغییر رفتار"

عنصر اصلی : اقناع

۳) قدرت هوشمند (Smart power)

یکی از مفاهیم نوین در زمینه قدرت، ظهور مقوله **قدرت هوشمند** است که می توان آن را سنتز مفهوم قدرت نرم و قدرت سخت مورد نظر جوزف نای قلمداد کرد. سوزان ناسل در شماره آوریل ۲۰۰۴ نشریه فارین پالیسی مقاله ای منتشر کرد و کفایت اصطلاح قدرت نرم جوزف نای را در مقابله با تهدیدات جدی علیه منافع آمریکا به چالش کشید و مفهومی جدید را پیشنهاد کرد؛ او از قدرت هوشمند به معنای ترکیب هوشمندانه قدرت سخت و نرم در مقابله با تهدیدات علیه امنیت ملی سخن گفت. ناسل معتقد است تواناییها و برتریهای نظامی ، اقتصادی ، فرهنگی و ایدئولوژیک آمریکا باید در یک جهت هماهنگ شود تا برآیند آن تداوم برتری آمریکا را تضمین کند.

عنصر اصلی : فریب

به عبارت دیگر **قدرت هوشمند** عبارت است از :

توانایی بکار گیری کلیه امکانات سیاسی ، اقتصادی ، اجتماعی ،

فرهنگی و نظامی بر علیه کشور هدف برای تأثیر گذاری بر ساختار

و عملکرد آن

منابع قدرت:

- ▶ منابع قدرت با توجه به نوع قدرت (سخت ، نیمه سخت و نرم) و با توجه به نوع نگاه و جهانیابی هر یک از قدرتهای مورد نظر متفاوت می باشد.
- ▶ منابع قدرت سخت معمولاً عبارت است از:
 - جغرافیای طبیعت کشور ، ثروت یا اقتصاد ، جمعیت و قدرت نظامی.
- ▶ منابع قدرت نیمه سخت عبارتند از:
 - توانایی دیپلماتیک ، تشکیل گروههای بین المللی و منطقه ای ، وابستگی به مراکز اقتصادی جهان و همچنین وابستگی به مجامع جهانی و منطقه ای (ناتو ، شورای امنیت ، بانک جهانی و...)
- ▶ و منابع قدرت نرم عبارت است از:
 - دین و مذهب ، ایدئولوژی ، وحدت و انسجام ملی ، اقتدار ملی ، رهبری ، مشارکت مردمی ، نوع حکومت و ...

جنگ

جنگ:

جنگ در یک نگاه «مبارزه مسلحانه بین کشورها» و در نگاه دیگر «آزمودن نیرو با استفاده از اسلحه بین ملت ها و گروه های رقیب» را گویند.

اما با بررسی نظریه های دیگر بویژه نظریه های مربوط به قدرت در می یابیم که جنگ وسیعتر از برخورد نظامی تعریف می شود. به تعبیر دیگر «جنگ را تحمیل اراده خود بر دشمن» تعریف می کنند. که با این تعریف در واقع «جنگ ، برخورد اراده ها» است.

مائوتسه تونگ: «جنگ را برتری روانی توده ها و بسیج تمامی توان علیه دشمن تعریف می کند».

بنابراین جنگ «تحمیل اراده بر کشور هدف تعریف می گردد».

ابعاد جنگ :

جنگ را می توان به لحاظ موضوع در ابعاد : فرهنگی ،
اقتصادی ، نظامی ، اجتماعی ، علمی و فنی ، سیاسی و
روانی تعریف نمود .

انقسام جنگ:

جنگها از نظر طیف شناسی منازعات و بر اساس صلاحیت به سه دسته

تقسیم میشوند :

۱- جنگ سخت

۲- جنگ نرم

۳- جنگ هوشمند

۱- جنگ سخت (HARD WAR) :

نزاعی است که به شیوه نظامی و با هدف پیروزی از طریق اشغال و تصرف سرزمین دشمن صورت می‌گیرد.

۲- جنگ نرم (SOFT POWER) :

مجموعه اقدامات خصومت‌آمیز، تعمدی و برنامه‌ریزی شده است که موجب دگرگونی در هویت فرهنگی، «ارزش‌ها و نگرش‌های پایه و بنیادین» و القای ناکارآمدی مدل سیاسی مورد قبول مردم در یک نظام سیاسی می‌شود. این جنگ همه عرصه‌های اجتماعی یک نظام سیاسی را می‌تواند تحت تاثیر قرار دهد.

▶ در واقع جنگ نرم در پی از پا در آوردن اندیشه و تفکر جامعه هدف است تا حلقه‌های فکری و فرهنگی آن را سست کرده و با بمباران خبری و تبلیغی در نظام سیاسی، اجتماعی حاکم تزلزل و بی‌ثباتی تزریق نماید.

به عبارت بهتر :

جنگ نرم عبارت است از تلاش برای تأثیرگذاری بر افکار، احساسات و تمایلات گروه های دوست، دشمن یا بی طرف می توان تا حدودی به برخی از مهمترین اهداف جنگ نرم اشاره کرد:

۲- جنگ هوشمند (SMART WAR) :

به کار گیری کلیه اقدامات سیاسی ، نظامی ، اقتصادی ، اجتماعی ، سیاسی و فرهنگی کشور متخاصم بر علیه کشور و ملت مورد هدف .

یا به عبارت بهتر ؛ **جنگهای هوشمند** ترکیبی از جنگ سخت و جنگ نرم می باشد.

تغییر در حوزه
محبت, عاطفه
و عشق

تغییر در حوزه
ذهن و معرفت

تغییر ساخت
نظام سیاسی

اهداف
جنگ نرم

تغییر باورها و
اعتقادات

تغییر رفتار و کردار

تغییر ارزش ها و
هنجارها

ویژگیهای جنگ نرم :

۱- جنگ نرم در پی تغییر قالبهای ماهیتی جامعه و ساختار سیاسی است.

در این جنگ، اعتقادات، باورها ارزش های یک جامعه مورد هجوم برای تغییر قرار می گیرد. با تغییر باورهای اساسی جامعه، قالب های تفکر و اندیشه تغییر شکل پیدا می کند.

۲- جنگ نرم آرام، تدریجی و زیرسطحی است.

جنگ نرم دفعی، شتابان و پرتحرک در یک مقطع نیست. این جنگ به صورت آرام شروع شده و به صورت تدریجی به سمت جلو حرکت می کند.

۳- جنگ نرم نماد ساز است.

در این جنگ تلاش می شود تصویری شکست خورده، ناامید و مأیوس از حریف ارائه شود و در مقابل مهاجم با نماد سازی و تصویر سازی خود را پیروز و موفق نشان می دهد.

۴- جنگ نرم پایدار و بادوام است.

نتایج جنگ نرم در صورت موفق بودن، پایدار و بادوام است.

۵- جنگ نرم پرتحرک و جاذبه دار است.

جنگ نرم که به صورت تدریجی و آرام شروع می شود، در نقطه ای به دلیل ایجاد جاذبه های کاذب، خود جامعه هدف را برای تحقق اهداف به کار گرفته و از این طریق بر دامنه تحرکات آن افزوده می شود.

۶- جنگ نرم هیجان ساز است.

با نماد سازی، اسطوره سازی، و خلق ارزشهای جدید در جنگ نرم از احساسات جامعه هدف نهایت استفاده صورت می گیرد. مدیریت احساسات مردم کشور هدف، یک رکن در مهندسی جنگ نرم به حساب می آید.

۷- جنگ نرم آسیب محور است.

آسیب های اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و سیاسی، میدان مانور جنگ نرم است.

۸- جنگ نرم چندوجهی است.

در این جنگ از تمامی علوم، فنون، شیوه ها و روش های شناخته شده و ارزش های موجود استفاده می شود.

۹- جنگ نرم تضاد آفرین است.

تضادهای به وجود آمده از طریق جنگ نرم، همبستگی اجتماعی و وحدت ملی را بر هم می زند و زمینه های بروز بحران و درگیری های داخلی را فراهم می سازد.

۱۰- جنگ نرم تردید آفرین است.

در جنگ نرم، ایجاد تردید و بدبینی نسبت به بسیاری از مسائل یک اصل و قاعده است.

۱۱- جنگ نرم از ابزار روز استفاده می کند.

در جنگ نرم از پیشرفته ترین تکنیکهای روز استفاده می شود. فضای مجازی و سایر محیط اصلی جنگ نرم در شرایط کنونی به حساب می آید.

ابعاد جنگ نرم :

۱- در حوزه اجتماعی

۲- در حوزه اقتصادی

۳- در حوزه سیاسی

۴- در حوزه فرهنگی

۱- حوزه اجتماعی :

جنگ نرم در حوزه اجتماعی ، در ابعاد فردی - اجتماعی موجب افزایش فسادهای سازمان یافته ، فروپاشی نهاد خانواده ، کاهش امنیت اخلاقی - اجتماعی (مواد مخدر ، مشروبات الکلی ، قاچاق کالا و ارز و...) که موجب فروپاشی نهاد اجتماعی کشور هدف می گردد.

۲- حوزه اقتصادی :

تضعیف بعد اقتصادی حکومت ، جلوگیری از الگو شدن حکومت
برای دیگران ، فشار بر مردم جهت رو در رو قرار دادن آنان با
حاکمیت و آشوب اجتماعی

۳- حوزه سیاسی :

دولت ها به مثابه واحد سیاسی در نظام بین الملل برای بقاء سیاسی خود به دنبال افزایش مشروعیت سیاسی نخبگان و رهبران خود است تا با برخورداری از این افزایش مشروعیت توان اقناع سازی افکار عمومی را بیشتر کسب نماید. اما در صورت عدم توان اقناع سازی می تواند این عامل به بحران های پنج گانه (هویت، مقبولیت، مشارکت، نفوذ و توزیع) تبدیل شود. برانگیختن شکاف های قومی، نژادی، مذهبی و... به بحران هویت منجر گردد.

۴- حوزه فرهنگی :

جنگ نرم در بعد فرهنگی شامل تقابل با باورها یا مفروضات اساسی کشور ، تقابل با ارزش های اساسی کشور و تقابل با الگوهای رفتاری هر کشور و جامعه ای خواهد بود . در حقیقت در این بعد دشمنان در صدد تقابل با فرهنگ ملی هر کشور برآمده و با آن به جنگ می پردازند .

در بعد فرهنگی دشمن به دنبال استحاله فرهنگی و تغییر باورهای بنیادین و ارزش های مسلط جامعه است

ابزارهای جنگ نرم :

1. **رادیو**
2. **تلویزیون**
3. **ماهواره**
4. **اینترنت**
5. **رسانه های مکتوب**
6. **فیلم و سینما**
7. **بازی های رایانه**
8. **پویا نمایی (انیمیشن)**
9. **تبلیغ کلامی (شایعه)**

برای مقابله با جنگ نرم اقدامات ذیل حیاتی به نظر می رسد :

- ▶ باور به وجود جنگ
- ▶ شناخت فرصت ها
- ▶ شناخت تهدیدات
- ▶ شناخت راهبردها (تهاجمی - تدافعی - رقابتی - محافظه کارانه)
- ▶ شناخت راهکارها (کوتاه مدت - میان مدت - بلند مدت)

راهکارهای مقابله با جنگ نرم:

۱- ولایت پذیری و دفاع از حریم ولایت:

بحث ولایت پذیری و دفاع از حریم ولایت از دو منظر قابل تامل می باشد .
اول آنکه مهمترین عامل در پیشگیری از براندازی نرم نظام جمهوری اسلامی
آنها با وجود گذشت قریب به سه دهه از عمر انقلاب ایران، بیشترین طراحی
را برای مشروعیت زدایی و مخصوصاً اعتبار زدایی از جایگاه ولایت فقیه و به
صورت مشخص از شخص مقام معظم . دوم آنکه ولایت فقیه به عنوان یک فقیه
عالم و با تقوا و عادلترین و آگاه ترین فرد به مسایل سیاسی و حکومتی قطعاً
شایسته ترین فرد برای اطاعت پذیری نیز خواهد بود.

۲- حفظ هویت ایرانی - اسلامی:

اساس جنگ نرم برای تحت تاثیر قرار دان باورهای فرهنگی و اعتقادی جامعه هدف می باشد.

فلذا ضروریست برای مقابله با جنگ نرم حفظ و عمق بخشی به هویت ایرانی و اسلامی جزو اولین و شاخص ترین برنامه ها در مقابله با جنگ نرم باشد.

بنابراین بهترین راه برای مقابله با این جریانات حفظ و عمق بخشی هرچه بیشتر و توجه به هویت ایرانی - اسلامی می باشد.

۳- مقابله با شکاف های قومی و مذهبی:

تشدید اختلافات قومی و مذهبی از راهکارهای اصلی برای جنگ نرم می باشد. به طوریکه در تحقق جنگ نرم بحث تشدید اختلافات قومی و مذهبی همیشه در رؤوس اجرای برنامه ها بوده است.

تقویت وهابیون و همچنین حمایت های جدی از بهایان در ایران از جمله این برنامه ها می باشد. تلاش رسانه ملی در راستای تقویت گفتمان بومی - ملی گرایی و نیز تلاش صدا و سیمای استانها در راستای تقویت فرهنگ بومی - محلی.

۴- مقابله رسانه ای و بالا بردن سواد رسانه ای مهارتهای مقابله با جنگ رسانه ای:

جنگ نرم در حوزه رسانه ها اتفاق می افتد. این راهکار موید این مطلب است که بسیاری از بار جنگ نرم بر دوش رسانه ها می باشد.

۵- امید آفرینی هوشمندانه و منطقی:

از مهمترین اهداف جنگ نرم در کشورهای هدف ایجاد روحیه رخوت، ناامیدی و بی نشاطی در آن جامعه می باشد. نگاه امیدوارانه و خوشبینانه به آینده باعث تقویت جبهه ملت ایران در مقابل جنگ نرم دشمنان خواهد شد.

۶- اثبات کارآمدی نظام اسلامی و اطلاع رسانی مناسب از خدمات انجام شده:

باید چنین گفت مشروعیت زدایی و نشان دادن ناکارآمدی دو محور عمده پیش روطراحان جنگ نرم در ایران می باشد.

۷- مقابله با تفکر سکولاریسمی :

از روش های این چند سال اخیر برای فروپاشی از درون در نظام جمهوری اسلامی ایران ترویج تفکر لیبرالی و دموکراسی غربی بوده است.

- ۸- تقویت نهادهای مردم نهاد بویژه هیئات مذهبی ، مساجد و حسینیه ها و تجمعات اسلامی
- ۹- تقویت دستگاههای فرهنگی و آموزشی
- ۱۰- تشکیل اتاق فکر و جذب نخبگان
- ۱۱- ایجاد شبکه های قوی اجتماعی ، فرهنگی ، مذهبی
- ۱۲- مقابله با ایجاد و گسترش فرقه های ساختگی و نوظهور
- ۱۳- تقویت منابع قدرت نرم نظام